

Magnussons officielle brevveksling og hans *brevveksling med Torfæus* (1916, 2 bind) og ved hans død var en udgave af den private brevveksling næsten færdigtrykt. Dr. Kålund udgav endvidere kritisk og nøjagtig flere islandske sagaer, hvoraf *Sturlunga saga* var den største; for første gang forelå dette vældige og mærkelige sagakompleks i en kritisk og værdig udgave. (1906—11; udg. af Oldskriftselskabet). For Samfund til udgivelse af gammel nordisk litteratur — hvor Kålund var sekretær fra dets stiftelse 1879 — udgav han *Laxdæla* m. m., samt *Alfræði islensk* (I—III; Komputistik m. m. 1908—18). Endelig skrev han en del afhandlinger i tidsskrifter. Dr. Kålund var sekretær i Oldskriftselskabet fra 1892 og besørgede for det også en fortjenstfuld oversættelse på dansk af *Sturlunga* (1904). Af dette er det klart, hvor overordentlig betydningsfuld dr. Kålunds virksomhed har været både for filologer og historikere.

Finnur Jónsson.

Johannes Lindbæk.

25. Juli 1919 døde efter længere Tids Sygdom Stiftsskriver, Dr. phil. Johannes Lindbæk (f. 1872). Som ung Kandidat opholdt han sig i Aarene 1898—1901 i Rom som Carlsbergfondens Stipendiat ved Vatikanarkivet. Romertiden fik indgribende Betydning for hans Forfatterskab ved at vække hans Interesse for Middelalderens Kirkehistorie. Sammen med Bibliothekar Alfr. Krarup fortsatte han i *Acta Pontificum Danica II—VI* (1907—15) den af Moltesen paabegyndte Udgivelse af det ganske vist mere omfattende end indholdsrige Aktmateriale, og han benyttede selv Stoffet til sin Disputats *Pavernes Forhold til Danmark under Kongerne Kristiern I og Hans* (1907), der navnlig har Betydning ved at gøre Rede for Kuriens økonomiske Forbindelser med Danmark samt dens Indflydelse paa Besættelsen af de kirkelige Embeder. Romeropholdet gav ogsaa Stødet til det Arbejde, der tegnede til at blive hans Hovedværk. Stiftamtmand Stemann i Ribe, som syslede med Helligaandsordenens lokale Historie, henvendte sig til Lindbæk for at faa Rede paa Ordenens Forhold til Morderklostret, og Frugten af dette Fællesskab blev *De danske Helligaandsklostre* (1906), hvor Lindbæk behandlede Ordenens almindelige Historie samt udgav det Diplomatarium, der ledsagede Værket. Under Arbejdet lagde han Planen til en almindelig Klosterhistorie, som skulde afløse Daugaards forlængst ganske forældede Fremstilling fra 1830, dog saaledes at han udskød den bygningshistoriske Side, der netop samtidig toges op af Vilh. Lorenzen. Værkets 1. Bind omhandlende *De danske Franciskanerklostre* udkom 1914. Det er et solidt og grundigt Arbejde, der, hvor Stoffet tillader det, er livligt og underholdende, ofte med noget af Jydens tørre Lune; ligesom hans øvrige kirkehistoriske Skrifter

vidner det om en virkelig Forstaaelse af og umiskendelig Sympathi for den katholske Kirke. Ind mellem disse større Arbejder, til hvilke slutter sig forskellige Afhandlinger her i Tidsskriftet, udgav han for Kildeskriftselskabet *Aktstykker og Oplysninger til Statskollegiets Historie 1660—1676 I—II* (1903—10).

Naar Lindbæk kun naaede at faa udgivet det første Bind af sin Klosterhistorie, skyldtes det dels, at han var optaget af Undervisning — han blev 1910 Censor ved Skoleembedsexamen — dels at han gennem journalistisk Virksomhed ved „Berlingske Tidende“ var kommen ind paa moderne Historie. Han var saaledes Medudgiver af *Verdenskrigen* (1914 ff.), hvoraf han skrev den politiske og historiske Del, og i 1917 gav han i *Forspillet til Verdenskrigen* en klar og instruktiv Oversigt over Stormagtspolitiken efter 1871, hvor dog den økonomiske Side af Katastrofens Forhistorie blev lovlig stedmoderlig behandlet. Disse Arbejder fjernede ham selvsagt stærkt fra hans gamle Studier, og det hilstes derfor med Glæde, at han i 1917 udnævntes til Stiftsskriver i Roskilde, en Stilling der vilde have givet ham tilstrækkeligt Otium til at fuldende sit Hovedværk. I 1915 var han bleven optaget som Medlem af det kgl. danske Selskab for Fædrelandets Historie og Sprog.

M. Mackeprang.

Emil Madsen.

19. Decbr. 1919 døde Oberst Emil Madsen 89 Aar gammel. Som ung Officer gjorde han i længere Tid Tjeneste i Generalstabens topografiske Afdeling og førtes herved ind paa Studiet af vore Stednavne. I sin store Afhandling *Sjællandske Stednavne* i *Annaler for nordisk Oldkyndighed og Historie* (1863) fremhævede han med Rette den Betydning, Natur og Terrænforholdene har for Tolkningen af Stednavnene. Den til det Yderste gennemførte Anvendelse af denne i og for sig rigtige Theori, som han i en langt senere Afhandling i *Geografisk Tidsskrift* søgte at udvide til Europa i Almindelighed, førte ham dog afgjort paa Afveje, ligesom han manglede den tilstrækkelige sproglige Basis.

Efter 1895 at være falden for Aldersgrænsen som Oberst i Artilleriet kastede han sig ivrig over 16. Aarhs. indre Historie. Om Hofholdningen og navnlig om Militærvæsenet skrev han saavel her i Tidsskriftet som i *Militært Tidsskrift* og *Fra Arkiv og Museum* en Række flittige Afhandlinger, der dels behandlede Hærens Organisation, dels de enkelte Vaabenarters Historie. Af noget anden Karakter var *Jylland i det 16. Aarhundrede* (1914), der giver en ikke synderlig dybtgaaende og ret tilfældig Oversigt over Halvøens Geografi og indre Forhold.

M. Mackeprang.